

Wilhelm Lange gør krav på efterfølge Th. Bartholin, 1681

Rigsarkivet, Københavns Universitet

Konsistoriets kopibog,

Transskriberet af Jesper Vang Hansen, 2006

Wilhelm (Willum)Lange kommer tilbage til Københavns Universitet efter en lang periode som landsdommer i Viborg. Han gør krav på at efterfølge Thomas Bartholin i konsistoriet og som bibliotekar. Kongen ønsker Konsistoriets stillingtagen til Langes krav.

Rectoris og Professorum allerunderdanigste Ercllehring paa Landsdommer Wilhelm Langers Supplication.

Allerunderdanigste Herre og Arffuekonning.

Saasom det allernaadigst hafven behaged deres Kongl. May. at anbefahle , at Collegio Consistoriale, Sig allerunderdanigst skulde ercklehre til Videre Eders kongl. May Allernaadigtse Resolution paa én Hr. CancellieRaad Langes Allerunderdanigst Supplication, hvorpaa høystbemelte Eders Kongl. May. Naadigste Villie formeds Paaskrifven dend 11. Decemb: sidst afvigde, udi hvilken Supplication Velbmd. Hr. Cancellie Raad Lange begierer af Eders Kongl. May. hannem allernaadigts Wilde forunde, saasom hand af E. K. M: fra Landsdommers Embede udi Jydland er forløfved, og nu Self her kand Vere tilstede, der ogsaa nu efter Sahl. Doct. Thomas Bartholins død er Ledig sted udi Consistorio, hand da Self maatte forrette baade in Consistorio og ellers det hans Embede vedkom, og nuide efter sit Senium Consistoriale og Academicum, de Rettigheder, som Hannem efter dend tied, hand baade først kom til Universitetet, og siden først indtrede i Consistorium, kunde tilkomme, da udi Dybeste underdanighed andrages for E.K.M. at han Aar 1662 d. 3. July, var udganget, Eders Kongl. May. Sal. Hr. Fadeers Høylofligst Ihukommelse Bref og Naadigste befahling, til Rectorem og Professores, at andre Professores som var extra Consistorium, Strax efter Senium schulde actend udi deres sted, som fra ombt. Academice oneribus, enten allerede var, eller derefter kunde vorde licentirede, og de som i saa maade Ascenderede, og som Consistoriales med fliid Universitets negotia forvaltede, elleene skulde nuide af Deoimis, Distribuser, og alt andet uvisse som i Academia falder;

Da hafver Rector og Professores ogsaa, som sees af deres til Sahl Hr. Cancellor Peter Retz, indgifne Memorial af dato, dend Nest efterfølgende 30. January 1663. samme Kongl: Mayst: Naadigste befahling, allerunderdanigst Efterkommed, og de som Nest af Professoribus Vare at Ascendere in Consistoriam, ere derudi indtrede, betient alt det dennem kunde tilkomme, og niude efter Hans Kong: May.ts Bref hvad dennem allernaadigst var tillagd. Paa hvilchen Maade ogsaa Siden udi

fulde Sytten Aar Hans Kongl. Mayts Naadigste Befalling allerundernaadigst er blefven efterlefved, uden Nogens Paaanke, at saa snart Locus in Consistorio er blefven ledig, hafver dend som var nærmest extra Consistorium, Secundum Senium ascendered, og nydt beneficia. Efterat nu saadant som ofven bemelt er, Var Passered, hafver Concelie Raad Lange, som af H:K:M.høyloftigt ihukommelse var kaldet at være Landsdommers udi Jydland, og derfor icke kunde afvente sin Profession, efter egen underdanigts anmodning og begiering, saasom Kongl: Mayst: Bref ommelder, bekommed H:K:M:ts Naadigste Bref af Dato d. 22 Juny 1663. hvorudi hannem bevilges og tillades, at hand herefter fremdeeles maatte niude og beholde den ordinaire Lønn og Visse Indkomst ved Universitetet, saa og Jus optionis in Residentys Secundum Senium, med de Vilchaar, at hand skulde ascendere med en Capabel Mand her paa Universitetet som hans Vices in Academia med lectionibus og andet som forrettes burde sig kunde paatage og forestaa, hvilken hans: Kongl: Mayts: Naadigste befahling iligemaade med Hørsomst underdanighed at effterkomme, hafver Cancellie=Raad Lange med D. Erasmus Bartholino accordered, at hand hans Vices in Academia schulde forvalte, med hans Bønder og Guds fuldkommen inspection og direction derofver hafve, og derfor nuide halfparten af Visse og Uvisse Indkomst baade af Procuratorio og Præbenda, med videre som Cancellie=Raad Langes Contract med Velbmt D. Bartholino, af dato d. 3. July 1663 anmelder, Saa ogsaa alt sammen sheed og forretted er, indtil det Naadigst hafver behaged Eders Kongl. M. med en Missive af Dato dend 10. Aprilis 1676. Universitetet at tilkiende gifve, at allernaadigst var bevilged, Christopher Bartholin Thomesøn udi Erasmi Bartholins sted paa Academiet at schulde forvoldte, hvis fornt Erasmus Bartholin sig paa Wilhelm Langes Vegne paataged hafde. Efter saadan beshaffenhed hafde vel Professores formodet, at Cancellie Raad Lange inted Videre schulde hafve søgt Eders Kongl. May: dette angaaende, mens efter høybemelde Kongl. May:ts Naadigste Anmodninger, og egen underdanigst ansøgning varet fornøgned med den eengang begierte og hannem bevilgede Naade; Særdelis efterdi hand gangske ingen Umage siden den tied hafver haft ved Universitetet, og dog altid Niudet dend Kongl. Naade, foruden dette suines denne nu paa Ny gjorde Cancellie=Raad Langes begiering icke ringe Confussion udi Universitetet nu at vilde indbringe dend og Siunes at stride mod ofvenbemt. E.K.Mayst: Hr. Faders høylofligst Ihukommelse, saa og Eders Kongl. Mayst. Egne til Universitetet udgifne Befahlinger. Thi at Cancellie=Raad Lange underdanigst begiere efter Senium Consistoriale og Academicum at nu Niude de Rettigheder som hannem fra dend tied hand baade først kom til Universitetet, og siden først indtrede i Consistorium kunde tilkomme, forstaaes derved baade hvis allernaadigst er bevilged Professoribus udi Consistorio, saavelsom dem der ere der uden for, Da hvad dem angaar som ere udi Consistorio niude Professores af Decimarum optione noget for den Umage, besværing og største fahre de hafve udi alle Sager at Paatienche, udi saa mange Legatorum og anseelige Capitalers forvaltning som de maa svare til, og meget andet meere hvilken Lønn udi begyndelsen er heel ringe, men med tiden kand forbedres naar de hafver lenge tient, og endeligen ved nogen af de Eldstes afgang kand naae det som dend eldste vare tilfalden; Saa at denne forhaabning maa vere dennem udi lang tied i steden for Løn og uden den forhaabning hafve de icke noget for denne deres umage, Mens nu ere der mange som siden Anno 1663 hafve tient paa denne forhaabning i mange Aar, nogle ogsaa hefve bekommet nogen forbedring; somme endnu ingen, hvis Løn og forhaabning da schulde siunes aldeeles at være ude og slage dennem feyl dersom nogen anden som aldeeles ingen Tieneste udi saa langsommeligt tied

paa dend Maade hafde giort, skulde bevilges at behage dem samme forhaabning, og derfor Cancellie=Raad Lange icke vel siunes med billighed at kunde begiere den Løn og Rettighed, som ere Lagd til de Profesores som nu i saa Langsommelig tied hafve udstaaet og endnu udstaar temmelig Møye, Besvering og fahre med adschillige Universitets negotys, og serdeles som før anmeldtes, med Legatorum administration. Da Cancellie=Raad Lange som imidlertied andre Eders Kongl. Mayts forretninger hafver vaared betroed, og icke hafver hafft den ringeste Umage eller besvering, med sliige forretninger udi Academiet, som de hafver maatte udstaaet og icke hafver hafft tied og leylighed, formedelst sin fraverelse udi Jydland, ved Landsdommer Embede til noget af saadanne Universitets negotys at afvarte. Saa er det og Vitterligt at hand nocksom riigelig for siine andre Eders kongl. Mayst: der gjorde tienester der imellum saavelsom endnu paa andre Maader Naadigst er belønnet og aflagd. Dernest den anden Lov og Rettighed ellers er forundt Professoribus som Professoribus, og icke som Consistorialibus, efterdi dend ogsaa gifves dem som ere Extra Consistorium, og er for Lectoribus publicis og havd der af Dependenter. Da hafver Cancellie Raad Lange Kongl. May: allerNaadigst benaadning Ao 1663 erlayed at niude den ordinaire Indkomst, naar hand accorderede med en Capabel Mand udi Universitetet, som hans Vices in Academia kunde forestaa uden tvifl udi den henseende at ved samme kongelig Benaadning inted udi Academiet skulde forsømmes, som ey heller derfor sceed er. Mens visseligen vilde skee dersom sliig høyfornøden Proffessio Astronomica som er udi Mattheomaticus den ypperligste af ingen schulde betienes enten med Lectionibus eller andre forretninger. Formodes derfor udi dybeste Underdanighed at Eders Kongl. Mayst. af sær kongelig Naade, vilde lade sig behage, at det derved maatte forblifve, som det nu udi fulde Sytten Aar til Dato efter Eders kongl. Mayts Hr. Faders Høyløflig Ihukommelse og Eders kongl. Mayst egen allernaadigst anordning vaaret hafver. Hvad sig den Post angaar, at Cancellie=Raad Lange allerundernaadigst anholder hos E.K.M- om at være Bibliothecarius ved Academiet da er Vores allerunderdanigste Erklæring, at Eders kongl. Mayst haver Anno 1670 allernaadigst bevilged og forundet Universitetet den frihed og Privilegie at de maa Sielf til denne og deslige bestillinger udvelge denne som de sielf vilde; Efter Eders kongl. M. allernaadigste Bref af dato d. 22. December 1670 beder derfor i allerdybeste Underdanighed at Eders kongl. Mayst. Vilde allernaadigst Universitetet ved denne kongelige Naade haafehre og lade forblifve som Nocksom derudi skal hafve i god act, at ingen dertil blifve antaged, som jo schal vere duelig, og Eders kongelige Mayestet til Tieneste behagelig.

Dette vi saaledes udi ald Sandhed, som det sig foreholder, efter Naadigst befahling allerunderdanigst hafver forebracht, Udi allerdybeste underdanighed forhaabendesat Eders Kongl. May: denne Vores allerunderdanigste erklehring udi Naade behages at optage. Henstilledes alting udi Eders kongl. Mayst. Naadigste Villie og behag forblifver Vi indtil døden.

Eders kongl. Mayestetets

Allerunderdanigste Tienere

Pro Rector og Professores